

Allt fler emot lagligt cannabis

Publicerat i Narkotikafrågan nr 5,2003

Schweiziska ungdomar röker mest cannabis i Europa och allt har verkat upplagt för en långtgående liberalisering av lagstiftningen. Men vinden har vänt i debatten. Det nya lagförslaget att tillåta konsumtion och smärre innehav har röstats ner i parlamentet.

Text: Pelle Olsson

– Cannabis är fortfarande förbjudet i Schweiz!

Det påpekar Anselmo Lippuner och Roman Schelling på Zürichpolisens narkotikagrupp Brennpunkt. De berättar att de självklart ingriper mot försäljning och även mot öppen konsumtion.

Vi hoppar in i den civila polisibilen med Lippuner vid ratten. Även presstalesmannen Michael Wirz är med på sight seeing-turen. Han visar mig statistiken över narkotikabrott som bekräftar deras påstående om polisens nolltolerans mot cannabis. Antalet registrerade konsumtionsbrott för cannabis ökar år för år och har fördubblats sedan början på 90-talet. Konsumtionsbrotten för kokain och heroin har minskat något. Det totala antalet registrerade narkotikabrott i Schweiz – konsumtion, langning, smuggling – fortsätter dock att öka varje år trots alla ansträngningar att komma till rätt med narkotikaproblemet i landet.

Presstalesman Wirz ber mig att vara försiktig att tolka statistiken eftersom den lika gärna kan spegla ökad aktivitet hos polisen. I vilket fall tycks den stora tillväxten av metadonklinik och heroinmottagningar som 60-70 % av de s.k. tyngre missbrukarna besöker, plus "kontaklokaler" på 6 ställen i staden där narkomaner får komma för att injicera sina illegala droger, inte gett annan effekt än att göra problemet mindre synligt för allmänheten.

Fasaden utåt ser alltså bättre ut i Zürich jämfört med tidigare då det fanns en öppen drogscen på Platzspitz och senare en ännu värre marknadsplats för droghandel vid den nedlagda järnvägsstationen Letten. Zürich var Europas narkohuvudstad nr 1 i början på 90-talet.

Konradstrasse

Alla tre polismännen pekar och förklarar medan bilen snurrar runt i distrikt 4 och 5. Det här är Brennpunkts hemmaplaner. Langstrasse är kokainhandeln gata, för jag veta. Det sköts av svarta afrikaner och av folk från Dominicanska Republiken. Heroinhandeln sker numera i ytterområdena och de langarna kommer framför allt från ex-Jugoslaven. Mina följeslagare känner igen flera av personerna på gatan. Gång på gång skrattar Schelling och Lippuner till.

– Jaha nu är han i farten igen.

– Cannabishandeln då? undrar jag.

Lippuner pekar på en modeaffär. Det är en Hanf-laden. En vanlig tillåten affär som säljer cannabis i smyg. Det finns ungefär 30 sådana butiker i Zürich som är kända av polisen. Det kan vara en skivaffär, en hälsokost, en head shop (som säljer tillåtna cannabisutensilier). Eftersom de i grunden bedriver en legal verksamhet så kan inte affären stängas för gott om polisen hittar cannabis där. Ägaren straffas med böter eller ett kortare fängelsestraff, sedan fortsätter cannabishandeln tills polisen gör en ny razzia. Det låga straffvärdet hämmar emellertid polisens möjligheter att göra tillslag. Cannabisbrott kan aldrig rubriceras som grova hur stora mängder som än beslagtas. För heroin går gränsen för grovt narkotikabrott

vid 12 gram ren vara.

– Konradstrasse, föreslår Schelling.

Vi krypkör längs denna bakgata och får genast syn på en polisbil på trottoaren och en man som står och gestikulerar vid en husvägg omringad av två uniformerade poliser. Mina följeslagare känner genast igen mannen som en notorisk cannabislangare. I bästa fall hittar de några gram hos honom eftersom hans cannabislager är gömt någon annanstans.

Dagen därpå promenerar jag själv längs Konradstrasse. Cannabishandeln kunde knappast vara tydligare. Gatan är nästan folktom eftersom här saknas affärer, men i varje gathörn står en sysslös man och tittar sig omkring. Jag blir genast erbjuden att köpa hasch.

– Tyvärr, jag röker inte, säger jag.

– Ja, det är naturligtvis det allra bästa. Ha en skön dag! säger mannen och ler.

Europas största cannabiskonsumtion

Drogvaneundersökningar bland skolungdomar visar att cannabisrökningen i Schweiz förmodligen ligger i topp bland Europas unga. 1986 hade 11,5 % av 15-16-åringarna någon gång testat cannabis. 2002 var andelen 44,5 %. I Sverige är den 8 % och i Holland 28 % (1999).

Drogsamordnaren på socialtjänstens huvudkontor i Zürich Michael Herzig tycker inte att det är något problem att så många unga röker cannabis.

– Det är en fråga för den enskilde individen och ingenting som staden måste engagera sig i. Vi har ingen anledning att skydda folk från sig själva.

Herzig medger att cannabisrökning kan vara hälsofarligt efter en längre tids intensiv konsumtion. Om skolelever är slöa och skolkar på grund av cannabis måste man givetvis göra något, men han tycker det är fel att ingripa för tidigt.

– Även ingripandena kan vara skadliga, säger han. Till exempel att en ung person hamnar i kriminalregistret.

Han menar att det staden i första hand ska satsa på för ungdomarna är att lösa de tunga frågorna, som arbete, bostad och utbildning.

Herzig resonerar på samma sätt när gäller andra droger. Man ska inte hindra konsumtionen. Tvärtom tycks det, eftersom man bland annat inrättat mobila laboratorier som testar piller på danstillställningar och offentliga fester. Den tonåring som köpt en tablett av en langare kan få den analyserad på plats av stadens tjänstemän. Kanske innehåller den något farligt som de inte bör stoppa i sig. Om den består av ecstasy eller amfetamin är det grönt ljus. Pillertestningen ligger helt i linje med ett av huvudmålen för drogpreventionen i Zürich: "Att understödja unga människors ansvarsfulla umgänge med beroendeframkallande medel."

Opinionen har vänt

I mars 2001 presenterade regeringen ett förslag till revidering av narkotikastrafflagen som bland annat innebar en avkriminalisering av cannabisrökning och att tillåta innehav och odling för eget bruk. Förslaget gick igenom med bred majoritet i Ständerat (lilla kammaren) senare samma år.

Opinionundersökningar från samma tid visar att en knapp majoritet av befolkningen stod bakom en liberalisering. Sedan hände något i debatten.

– Under det senaste året har medierna börjat rapportera mycket negativt om cannabis, berättar Janine Messerli, pressansvarig på SFA, (schweiziska fackstället för alkohol- och andra drogproblem). Så fort det kommit någon ny forskningsrapport om exempelvis cannabis och schizofreni så blåser man upp det stort i tidningarna utan att sätta in det i sitt

sammanhang.

Folkopinionen började svänga mot en mer restriktiv syn på cannabis. Det visade sig också i att liberaliseringsförslaget förlorade i september i Nationalrat (stora kammaren) med röstsiffrorna 96 mot 89. Regeringens lagförslag måste nu omarbetas och ingen vet var det slutar. I höstens val gick dessutom det konservativa och uttalat främlingsfientliga SVP, Schweiziska folkpartiet, kraftigt framåt. Kanske var det delvis tack vare partiets restriktiva syn på hur narkotikaproblemet ska lösas.

SFA och folk som arbetar professionellt med missbruk stödjer dock en liberalisering, berättar Messerli.

– Ett viktigt skäl är att det blir lättare att bedriva prevention bland unga om cannabis är tillåtet.

Hon ger ett exempel som hon fått från en drogförebyggare som var ute i skolorna och talade. Han fick ibland frågan om han själv rökte cannabis. Det var ett dilemma för honom. Skulle han berätta att han gjorde detta som var olagligt eller skulle han ljuga och förneka sin cannabis konsumtion. Han kände sig låst och kunde inte tala på rätt sätt om riskerna. Om konsumtionen av cannabis är tillåten så slipper han den konflikten.

Jag säger att jag inte förstår det argumentet. Varför ska en person som själv röker cannabis vara ute i skolorna och informera?

– Jag tror inte att drogarbetarna röker cannabis regelbundet, säger Janine Messerli.